

Az ifjabb Pázmándy Dénes és az országgyűlési ifjúság

Ifjabb Pázmándy Dénes a magyar reformkor fontos alakja, akit 1848-ban az első népképviselői országgyűlés elnökévé választanak. Egy országos jelentőségű politikus leszármazottja, édesapja, idősebb Pázmándy Dénes ugyanis az 1820-as és 1830-as években 4 alkalommal töltötte be Komárom vármegye országgyűlési követi tisztét. Ifjabb Pázmándy Dénest ugyan csak 1843-ban választotta először országgyűlési követé Komárom vármegye nemessége, azonban a fiatal nemes joggyakornokként és írnokként az 1832-1836-os diétán szerezte meg első politikai tapasztalatait, amikor is komoly szerepet vállalt az országgyűlési írnokokból és a pozsonyi akadémia hallgatóiból összeverődött „országgyűlési ifjak” tevékenységében.

Szomori és somodori ifjabb Pázmándy Dénes gimnáziumi tanulmányai után az 1830-31-es tanévben elvégzett egy évfolyamot a pozsonyi akadémia bölcsészkarán, majd a pesti egyetemre ment jogot tanulni. 1833-ban aztán visszatért Pozsonyba, ahol az akadémián folytatta tovább jogi tanulmányait. Ebben a döntésben nyilvánvalóan szerepe lehetett a folyamatban lévő országgyűlés által kínálgató lehetőségeknek. 1834 augusztusában tett záróvizsgát, majd (valószínűleg apja közbenjárásának köszönhetően) a vármegye követe, Ghyczy Rafael mellett írnokként töltötte a joggyakorlatot. Az 1834-ben mindössze 18 éves fiatal így a pezsgő politikai élet központjában találta magát.¹ Apja révén az ellenzéki politikusok legkiemelkedőbb tagjaival találkozhatott, bejáratos volt az országgyűlés üléseire, hamarosan pedig a liberális szellemű Országgyűlési Ifjak Társalkodási Egyletének utódjaként létrehozott Ifjak Casinójának, illetve a Menage-nak is tagja lett. A diéta számos fontos kapcsolat kialakításához segítette, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy az országgyűlés berekesztését követően - miután 1836-ban elfoglalta első vármegyei hivatalát tiszteletbeli aljegyzőként - a Kossuth Lajos-féle Törvényhatósági Tudósítások Komárom vármegyei tudósítója lett.² Kossuth Ghyczy Kálmán első aljegyzőhöz írt levelében név szerint említette meg ifjabb Pázmándy Dénest, mint aki alkalmas lehet erre a feladatra.³

Egyértelműnek tűnik, hogy idősebb Pázmándy Dénes azt szerette volna, ha fia követi őt a politikai pályán. Az országgyűlési követek írnokai jellemzően olyan fiatal nemesek voltak, akik közéleti pályára készültek.⁴ A pozsonyi diéta remek terep volt erre, az ifjabb Pázmándy Dénes pedig komolyan munkálkodott közéleti karrierje beindításán.

Az országgyűlési ifjúság szervezetébe belépve annak hamarosan belső köréhez tartozott. Az Ifjak Casinója, és a Menage az Országgyűlési Ifjúság Társalkodási Egyletével megegyező szervezet volt, lényegében csak néváltottságról beszélhetünk. Az Ifjak Casinója nevet 1835. április 29-én vette fel a szervezet, míg a Menage nevet 1835 októberében. Ebben az időszakban a csoport létszáma egyre csökkent, politikai téren pedig egyre inkább a szélsőbaloldalhoz húzó nyilatkozatokat engedtek meg maguknak tagjai. Pázmándy „Nemzetek s királyok közötti viszonyokról” címmel adott elő egy munkát a társaság egy ülésén, amely a jelenlévő besúgó feljegyzései szerint a köztársasági eszmét jelölte meg

¹ Pálmány 2011. 1076

² Gyüsi 2001. 24.

³ „Esedezem annak okáért a Tekintetes Úr előtt teljes tisztelettel bizodalmasan, méltóztassék a jegyzői hivatalbani vezérletének szerencsájével dicsekedhető urak közül valakit (talán az ifjú Pázmándy Dienes urat) nevemben megkérni, hogy a nemes megye érdekes végzéseit, keletkezéseinek némi historicus előadása mellett velem időről időre közölni szíveskedjék” Kossuth Lajos összes munkái 6. 1966. 490.

⁴ Dobszay 2019. 61-62.

követendőnek.⁵ Pázmándy Dénesen kívül a Komárom vármegyei követek egy másik írnoke, Rédl Alajos is tagja volt a szervezetnek, azonban az ő tevékenységéről, felszólalásairól nem rendelkezünk bővebb adatokkal. Sok időt nem is tölthetett el az egyesület tagjaként, hiszen a neve az utolsók között szerepel a belépések időpontjában felvett névsorban, a név mellett pedig a „Kilépett” megjegyzés szerepel, tehát még az országgyűlés lezárása előtt feladta tagságát.⁶

Az országgyűlési ifjak számos tagját perbe fogták a diéta végeztével. Ahogy egy idősebb Pázmándy Dénesről szóló, 1840-ben kelt titkosrendőri jelentés írja, az ifjabb Pázmándy is csak apja tekintélyének köszönhetette, hogy ezt a sorsot elkerülte: *„feletőbb szertelen (excessiv) fia miatt, akit a Kir. Tábla mint az 1832/36. egy.-en Pozsonyban létezett jurátus egyesület egyik leghírhedtebb tagját, bár bíróilag nem üldözte és apjára való tekintettel csak egy figyelmeztetés (ostentatio) alá vonta”*⁷ Az ifjabb Pázmándy Dénesről szóló monográfia írója, Mavius Götz szerint ugyanakkor azért menekülhetett meg, mert a letartóztatások pillanatában – 1836 májusában - nem tartózkodott Pozsonyban. Apja ugyanis elővigyázatosságból Kolozsvárra küldte fiát a Wesselényi köréhez tartozó Kovács Lajoshoz.⁸ Ez azonban hosszútávon nem jelenthetett védelmet számára, hiszen a kormányzat keze természetesen Erdélybe is elért. Ráadásul azt is tudjuk, hogy június 16-án már visszatért Komáromba, ahol a vármegye tisztújító közgyűlésén gróf Nádasdy Lipót főispán a vármegye tiszteletbeli aljegyzőjévé nevezte ki. Ha a kolozsvári útnak valóban köze volt az országgyűlési ifjak peréhez, a cél csupán az lehetett, hogy időt nyerjenek. Míg fia távol volt, a köztisztviselőben álló apa befolyása révén esetleg kedvező döntést érhetett el.

Ifjabb Pázmándy Dénes tehát elkerülte a letartóztatást és alig több mint egy hónappal az országgyűlés berekesztését követően megkapta első vármegyei hivatalát. Pozsonyi tevékenységének köszönhetően mindemellett kapcsolatban állt a liberális ellenzék országos vezéregyéniségeivel. Minden adott volt tehát ahhoz, hogy megkezdje fényesnek ígérkező politikai pályafutását.

⁵ Csorba 2000. 135-142.

⁶ Csorba 2000. 206.

⁷ Pálmány 2011. 1075.

⁸ Götz 1986. 20.